

České a československé vojenské řády, vyznamenání a medaile, udělované za obranu a bojová nasazení, užívané v současnosti českými vojáky

Vojenská uniforma má bezpochyby dvě funkce - maskovací a rozlišovací. V bitevním poli by měla svého nositele co nejvíce krýt, v míru naopak už zdaleka hlásit, k jaké armádě ten který voják patří, u jaké zbraně slouží a jaké má za sebou bojové úspěchy. To poslední vyjadřují vyznamenání, řády, medaile či odznaky. Mohou tak svým způsobem avizovat nejen bojovou zkušenost majitele. Protože se dá říci, že stejné kombinace vyznamenání a hodnosti nebývají časté, nosí de facto každý voják na prsou svou vizitku. Dnes, po pětadesáti letech existence českého státu, není jednoduché se v počtech vojenských řádů a vyznamenání vyznat. Přehled aspoň těch, které byly uděleny za boj za svobodu vlasti či podíl na udržení míru, ať už ve vlasti nebo v zahraničí, přináší tato příloha A reportu.

ZPŮSOB NOŠENÍ VYZNAMENÁNÍ

Řády patří mezi vyšší vyznamenání, a proto se pouze propůjčují a jimi dekorovaný nosí pouze nejvyšší stupně řádů. Oproti tomu medaile jako nižší a častější forma vyznamenání se udělují, zůstávají proto v rodinách nositele i po jeho úmrtí. Medaili je možné udělit i po smrti. I když před čtrnácti lety přestal vládnout komunistický režim a v roce 1993 se Československo rozpadlo, podle zákona o státních vyznamenáních č. 404/1990 Sb. je možné nosit i vyznamenání bývalého Československa, která se nyní neudělují. Stužky vyznamenání nosí příslušníci ozbrojených sil na stejnokroji stále, vyznamenání in natura by měli mít zpravidla jen při slavnostních příležitostech, na blůžkách polního stejnokroje pouze za branné povinnosti státu. V žádném případě se však vyznamenání nenosí na pláštích. Stužky vyznamenání se upevňují přímo na blůžu, kde mohou být umístěny v průhledném bezbarvém pouzdře z plastické hmoty. Pokud je počet vyznamenání větší, zavěšují se další vyznamenání v řadách nad sebou tak, aby vyznamenání vrchní řady překrývala pouze stuhy vyznamenání spodní řady. Nevejdou-li se vyznamenání upevněná vedle sebe ani do většího počtu řad, upevňují se tak, aby se stuhy překrývaly o polovinu výšky.

Na pravé straně prsou se nosí následující řády:

- hvězda II. třídy Řádu Bílého lva
- hvězda II. třídy Řádu T.G.M.
- hvězda II. třídy Řádu Milana Rastislava Štefánika
- hvězda I. stupně Čs. vojenského řádu bílého lva „Za vítězství“
- zlatá hvězda Čs. velitelského řádu Jana Žižky z Trocnova
- hvězda II. stupně Čs. vojenského řádu bílého lva „Za vítězství“
- stříbrná hvězda Čs. velitelského řádu Jana Žižky z Trocnova
- zlatá hvězda Čs. vojenského řádu „Za svobodu“
- odznak československého partyzána

Na levé straně v tomto pořadí:

- Zlatá hvězda hrudiny ČSSR
- Řád Bílého lva
- Řád Tomáše Garrigua Masaryka
- Řád Milana Rastislava Štefánika
- československé řády
- zahraniční řády v pořadí podle tříd a pořadí, v jakém byly uděleny
- medaile Za hrdinství
- medaile Za zásluhy
- československé kříže a medaile
- zahraniční kříže a medaile podle stupňů a pořadí, v jakém byly uděleny
- vojenská resortní vyznamenání

Vojenská resortní vyznamenání se nosí v následujícím pořadí:

- Záslužný kříž ministra obrany České republiky podle udělených stupňů
- medaile ministra obrany České republiky „Za zranění“
- medaile ministra obrany České republiky „Za službu v zahraničí“
- medaile Armády České republiky podle stupňů

VÁLEČNÉ A POVÁLEČNÉ ŘÁDY A VYZNAMENÁNÍ

■ Československý vojenský řád bílého lva „Za vítězství“

Založen čs. vládou v zahraničí dne 9. 2. 1945. Československý vojenský řád bílého lva „Za vítězství“ je nejvyšším vojenským vyznamenáním propůjčovaným za zásluhy ve druhé světové válce. Propůjčoval se československým občanům i příslušníkům cizích států

za vynikající vojenské zásluhy o československý stát a jeho vítězství.

I. a II. stupeň

Líc: Střed hvězdy o průměru 58 mm tvoří stříbrný dvojkruh na granátově smaltované půdě. V mezikruží je stříbrný nápis „Za vítězství“. V prostoru vnitřního kruhu je stříbrný lev, pod ním dva zkrřížené meče. I. stupeň hvězdy má meče ve zlatém provedení, II. třída má meče stříbrné. Od vnějšího kruhu vybíhají stříbrné paprsky tvořící osmihrotou hvězdicí. Hvězda se nosí na pravé straně prsou.

III. stupeň - Kříž řádu

Kříž o průměru 51 mm pramení z kruhu o průměru 19 mm. Konec každého ramene je rozeklán ve tři hroty zdobené kuličkami. Ramena jsou granátově smaltovaná. Na kruhu kříže je umístěn zmenšený střed hvězdy II. stupně.

Stuha: šarlatově červená, 40 mm široká. Na obou krajích je vroubena ve vzdálenosti 2 mm od kraje bílým, 6 mm širokým pruhem.

Stužka: opatřena miniaturou příslušného odznaku.

Medaile řádu

IV. stupeň - pozlacená medaile, **V. stupeň** - stříbrná medaile o průměru 26,5 mm a síle 2 mm.

Líc: V jeho středu je umístěn malý státní znak. Na mezikruží při obvodu je nápis „Za vítězství“ a při dolním okraji medaile jsou zkrřížené meče.

Stuha: jako u kříže.

Stužka: jako u kříže.

■ Československý velitelský řád Jana Žižky z Trocnova

Založen čs. vládou 4. 6. 1946 jako vysoké vojenské vyznamenání propůjčované velitelům, kteří vedli své jednotky v II. světové válce k vítězství a přispěli

k osvobození Československa tím, že projevili osobní statečnost, která měla rozhodující vliv na splnění daného bojového úkolu.

I. stupeň - stříbrná pozlacená osmicípá hvězda o průměru 70 mm. Nosí se na pravé straně prsou.

Líc: reliéf Jana Žižky z Trocnova, kolem něj je nápis „Nepřátel se nelekejte a na množství nehledte“.

Stužka: I. stupeň se vyznačuje dvěma zlacenými palcáty.

II. stupeň - stříbrná hvězda o průměru 70 mm, dále jako I. stupeň.

Stuha: 40 mm široká, černá, ve středu má 5 mm široký rudý pruh,

Stužka: II. stupeň se značí dvěma stříbrnými palcáty.

III. stupeň - kruhový terč o průměru 35 mm a váze 38 g. Nosí se na levé straně prsou.

Líc: stejný reliéf jako u hvězdy.

Stužka: jako u hvězdy, ale bez označení.

■ Československý vojenský řád „Za svobodu“

Založen čs. vládou dne 2. 4. 1946. Byl udělován československým i cizím státním příslušníkům, kteří v letech 1939-1945 přispěli významnou měrou k osvobození Československa svojí příkladnou osobní statečností a hrdinstvím ve vojenské činnosti v zahraničí nebo na domácí půdě.

I. stupeň: pozlacená hvězda s pěti jehlancovými paprsky, vepsaná do kruhu o průměru 55 mm. Na oděv se připíná pomocí šroubu s podložkou. Střed hvězdy vyplňuje kruhový terč, uprostřed něj je zmenšený motiv medaile. Hvězda je podložena postříbřeným věncem z lipových listů.

Stužka: nošena s miniaturou odznaku.

II. stupeň: stříbrná medaile o průměru 35 mm a síle 2 mm.

Líc: reliéf dvou hlav československých vojnů v přílbě a nápis „Za svobodu Československa“.

Stuha: je 37 mm široká z moaré hedvábí. Uprostřed modrý pruh široký 23 mm, ohraničený dvěma bílými proužky 1 mm širokými. Na obou krajích stuhy je červený pruh 6 mm široký.

Stužka: nese miniaturu medaile.

III. stupeň: bronzová medaile téhož ražení jako medaile stříbrná.

■ Odznak československého partyzána

Založen usnesením vlády z 9. 8. 1946 na paměť bojů partyzánů za osvobození ČSR jako viditelná upomínka pro čs. partyzány. Odznak bylo možno propůjčit i příslušníkům spojeneckých států; museli se však zúčastnit utvoření

čs. partyzánských jednotek nebo bojovat v jejich řadách.

Líc: Odznak má tvar pěticípé hvězdy, jejíž střed vyplňuje postava partyzána. Kolem je lipový věnec a nápis „Československý partyzán“. Odznak je ražen z matného bronzu, lipový věnec z lesklého kovu. Má dvě velikosti o průměru 50 mm a 25 mm. Větší se nosí na pravé straně stejnochrone nad horní náprsní kapsou, menší na občanském oděvu na levé klopě. Odznak se propůjčoval též in memoriam.

■ Řád rudé zástavy

Založen vládním nařízením z 8. 2. 1955. Jeho udílení zrušeno zákonem č. 404/1990 Sb.

Byl propůjčován příslušníkům Československé lidové armády a ozbrojených složek Ministerstva nitra a jiným občanům, kteří projevili mimořádnou chrabrost a odvahu v boji s nepřitelem, za vynikající činnost ke zvýšení bojové schopnosti ozbrojených sil, za vynikající velitelskou činnost, za vynikající plnění bojových úkolů, iniciativu, osobní statečnost a vytrvalost v boji s nepřitelem.

Líc: pozlacená stříbrná pěticípá rudě smaltovaná hvězda s rozpětím hrotů 45 mm, se zlatou středovou pěticípou hvězdou, podložena zlatými paprsky.

Stuha: průvlečná, 38 mm široká a 55 mm dlouhá. Rudočerveně příčně šrafovaná, se dvěma tmavorudými 3 mm širokými proužky na okrajích.

Stužka: 39 x 10 mm s miniaturou Řádu rudé zástavy o průměru 8 mm.

■ Řád rudé hvězdy

Založen vládním nařízením 8. 2. 1955. Udělování zrušeno zákonem č. 404/1990 Sb.

Tento řád byl propůjčován za vynikající zásluhy o výstavbu ozbrojených sil a obranu ČSSR jak za války, tak i v míru. Propůjčoval se za zvlášť úspěšnou činnost k upevnění obrany a bezpečnosti republiky, jakož i za zvlášť úspěšné plnění bojových úkolů, osobní statečnost a vytrvalost v boji s nepřítelem. Řád nebylo možné propůjčit za zásluhy, které nebyly přímo spojené s činností v bojových akcích nebo úspěšnou činností při výstavbě ozbrojených sil.

Řád rudé hvězdy tvoří plastická pěticípá hvězda s rozpětím hrotů 45 mm.

Líc: do středu hvězdy je vsazen stříbrný kotouč se státním znakem.

Stuha: rudé barvy, 38 mm široká, 55 mm dlouhá. Na okrajích stuhu jsou tmavorudé proužky 3 mm široké, uprostřed je 10 mm široký proužek, rovněž tmavorudý.

Stužka: je označena miniaturou Řádu rudé hvězdy.

■ Československý válečný kříž z roku 1939

Založen 20. 12. 1940 československou vládou v Londýně. Byl zřízen jako uznání jednotlivcům i vojenským útvarům, jež se po roce 1939 vyznamenali v boji proti fašismu. Kříž byl udělován i cizím státním příslušníkům za spolupráci s československými jednotkami a zejména za pomoc při osvobození Československa.

Čs. válečný kříž z roku 1939 má tvar řeckého kříže o průměru 44 mm, zakončeného hroty. Uprostřed mezi rameny jsou zkřížené meče. Kříž je ražen z bronzu.

Líc: uprostřed ramen nese dřívější malý státní znak.

Stuha: 40 mm široká, bílý podklad je rozdělen střídavě červenými a modrými proužky.

Opakované udělení se vyjadřuje zlacenou bronzovou větvičkou lipových listů na stuze.

■ Řád Slovenského národního povstání

Založen nařízením SNR dne 23. 8. 1945.

Řád SNP propůjčovalo předsednictvo Slovenské národní rady až do 15. 4. 1948, po tomto datu mohl řád propůjčit jen prezident republiky.

Tento řád byl udělován československým, ale i cizím státním příslušníkům, kteří se zasloužili o odboj proti nacistickým okupantům v době SNP.

Řád má dvě třídy a pamětní medaile.

Líc: Reliéf řádu I. třídy znázorňuje postavu ženy v pohybu, zahalenou v rozvláté antické roucho na horní části těla rozhalené. Ve zdvižené pravé ruce drží meč. Za postavou je kmen s dvěma lipovými větvemi. Při okraji reliéfu je nápis: „Slovenské národné povstanie 29. VIII. 1944“. Datum je odděleno od nápisu dvěma pěticípy hvězdami. Medaile I. třídy je pozlacená, má průměr 36 mm a sílu 2 mm.

Stuha: 38 mm široká z ripsu francouzské rumělky, s 5 mm růžověbílým pruhem ve středu a oboustranným lemováním 1 mm širokým proužkem barvy pařížské modři.

Stužka: nosí se s miniaturou o průměru 10 mm.

Řádový odznak II. třídy je stříbrný, o průměru 36 mm a síle 2 mm.

Stuha: je 38 mm z ripsu francouzské modři, ve středu 5 mm šedobílý pruh, oboustranně lemováno 1 mm širokým proužkem barvy francouzské rumělky.

Stužka: nosí se s miniaturou o průměru 10 mm.

■ Řád Slovenského národního povstání - pamětní medaile

Pamětní medaile řádu je bronzová, o průměru 36 mm.

Líc: jako I. i II. třídy

Stuha: široká 38 mm, v barvách slovenské trikolory, sestavená z 12,7 mm širokých pruhů.

Stužka: nosí se s miniaturou o průměru 10 mm s textem „Na paměť za účast v povstání“. Nad nápisem i pod ním je lipový list.

■ Medaile „Za zásluhy o obranu vlasti“

Založena nařízením vlády z 8. 2. 1955. Udělování bylo zrušeno zákonem č. 404/1990 Sb.

Medaile byla propůjčována za osobní odvalu v boji, a to jak za války, tak při obraně nedotknutelnosti státních hranic nebo v boji s nepřáteli vlasti. Za odvážné a iniciativní činy spojené s nebezpečím vlastního života, které sloužily k úspěšnému zvládnutí úkolů jednotky. Udělovala se i za vynikající práci při výstavbě ozbrojených sil v období nejméně 10 let.

Medaile Za zásluhy o obranu vlasti je stříbrná o průměru 33 mm a síle 2 mm.

Líc: Ve středovém kruhu je státní znak. Pod ním na vnějším pásu jsou písmena ČSSR, po obou stranách lipové ratolesti.

Její první vydání je z let 1955-1960 s nápisem na líci ČSR. Druhé vydání se liší od prvního pouze novým státním znakem - lvem v pavěze a nápisem ČSSR.

Stuha: průvlečná, 38 mm široká a 55 mm dlouhá, rudočerveně příčně šrafovaná. Na stuze jsou 3 mm rudé okrajové proužky a 12 mm střední červený pruh.

Stužka: 33 x 10 mm, nosí se s miniaturou.

■ Medaile „Za službu vlasti“

Založena vládním nařízením z 8. 2. 1955. Její udělování bylo zastaveno zákonem č. 404/1990 Sb.

Byla propůjčována příslušníkům ČSLA a ozbrojených složek Ministerstva vnitra a jiným občanům, kteří svou odvahou a smělymi činy s nasazením vlastního života přispěli v boji s nepřítelem k úspěšnému splnění bojových úkolů nebo kteří svými činy přispěli ke zvýšení schopnosti obrany republiky. Propůjčovala se také za trvalou iniciativní činnost, za výtečnou, obětavou a příkladnou práci při výstavbě ozbrojených složek státu po dobu nejméně pěti let.

Bronzová medaile o průměru 33 mm, síle 2 mm.

Líc: státní znak umístěný v horní části, pod ním písmena ČSSR. Po obou stranách jsou lipové ratolesti.

Na prvním vydání z let 1955-1960 je vyražen starý státní znak. Druhé vydání se liší pouze novým státním znakem a nápisem ČSSR pod ním.

Stuha: průvlečná, 38 mm široká, 55 mm dlouhá. Rudočerveně příčně šrafovaná s 3 mm širokými okrajovými rudými proužky a dvěma 6 mm širokými středovými pruhy, které jsou od sebe vzdáleny 4 mm.

Stužka: 38 x 10 mm.

■ Vyznamenání „Za statečnost“

Založeno vládním nařízením ze dne 3. 4. 1951 a uděloval je prezident republiky za mimořádné projevy občanské statečnosti a osobní odvahy. Toto vyznamenání se propůjčovalo rovněž za statečnost a obětavost projevou při obraně nedotknutelnosti státních hranic.

Stříbrná medaile o průměru 33 mm a síle 2 mm.

Líc: v levé polovině vyznamenání jsou dvě ratolesti, vavřínová a lipová, svázané dole stuhou s nápisem „Za statečnost“. Vpravo od ratolestí jsou písmena ČSSR (I. vydání z let 1951-1960: nápis „ČSR“).

Stuha: průvlečná, 38 mm široká, 55 mm dlouhá, barvy tmavomodré. Středem probíhá 9 mm široký pruh složený ze tří proužků trikolory.

Stužka: 38 x 10 mm.

■ Československá medaile „Za chrabrost před nepřítelem“

Založena čs. vládou v Londýně dne 20. 12. 1940.

Medaile se udělovala všem občanům republiky, kteří prokázali osobní statečnost a hrdinství v boji s fašistickým nepřítelem. Mohla být udělena také cizím státním příslušníkům, kteří se zasloužili o osvobození Československa.

Medaile je bronzová o průměru 33 mm.

Líc: hlava lva nad lipovou ratolestí, uprostřed je meč, přes který je v horní části nápis „Za chrabrost“, vlevo od hlavy je patriarchální slovenský kříž.

Stuha: široká 40 mm, podélně rozdělena na jedenáct pruhů nestejně širokých. Opakované udělení medaile se značilo připnutím bronzové ratolesti na stuhu.

■ Československá Janošíkova medaile

Medaile, založená čs. vládou 14. 6. 1946, byla udělována československým partyzánům a příslušníkům spojeneckých států, kteří měli zvláštní významné zásluhy o organizaci československých partyzánských jednotek a jež se vyznamenali v partyzánských bojích na území Československa nebo mimo jeho hranice.

Je z bronzu o průměru 35 mm a síle 2,5 mm.

Líc: uprostřed stojící postava zbrojníka, kolem text „Vol radšej nebyť ako byť otrokom“.

Stuha: 40 mm široká, tmavě zelená. Jejím středem prochází 5 mm široký červený pruh.

■ Československá vojenská medaile „Za zásluhy“

Založena čs. vládou v Londýně dne 20. 4. 1943.

Propůjčovala se příslušníkům československé armády za vynikající zásluhy o československou armádu mimo boj. Mohla být udělena i příslušníkům spojeneckých armád a ve zvláštních případech i civilním osobám.

Medaile má dva stupně - I. je ražena ze stříbra, II. z bronzu.

Líc: poprsí tří československých vojáků v přilbách. V horní části medaile je souběžně s jejím okrajem nápis „Za zásluhy“, v dolní části jsou písmena ČSR.

Stuha: 34 mm široká, 38 mm dlouhá, v barvě modré. Ve vzdálenosti 2 mm od okrajů je 8 mm široký bílý proužek.

Stužka: stupeň medaile se vyznačuje stříbrnou nebo bronzovou hvězdičkou o průměru 5 mm.

■ Pamětní medaile československé armády v zahraničí

Založena čs. vládou v Londýně 15. 10. 1943.

Byla zřízena pro příslušníky československých vojenských jednotek v zahraničí, kteří bojovali proti fašismu. Mohla být také udělena cizím státním příslušníkům, kteří se zúčastnili bojů za svobodu republiky a také těm, kteří byli přiděleni a konali službu v československých vojenských jednotkách v zahraničí, a to nejméně po dobu dvou měsíců.

Medaile je ražena z bronzu, lem je niklován, má průměr 38 mm, vertikálně s oškem 48 mm.

Líc: Základem medaile je lipový věnec, v jehož svislé ose je meč směřující hrotem dolů. Přes čepel meče v šířce věnce je bílý lev ze státního znaku, podložený vavřínovým trsem.

Stuha: 38 mm široká, 60 mm dlouhá. Je červená a ve vzdálenosti 4 mm od obou okrajů jsou dva černé proužky široké 4 mm. Umísťují se na ni bronzové obdélníkové štítky s označením země bojových akcí. Na stuhu se upevňuje vždy příslušný štítek o délce 38 mm a šířce 7 mm, případně dva, tři nebo všechny čtyři.

Stužka: na ni se upevňují jen štítky se zkratkami výše uvedených zemí.

■ Sokolovská pamětní medaile

Založena usnesením vlády 5. 3. 1948 na paměť pátého výročí boje 1. československého samostatného praporu v SSSR u Sokolova všem žijícím, padlým i zemřelým příslušníkům, kteří se této památné bitvy zúčastnili.

Je z bronzu o průměru 35 mm a síle 2,5 mm.

Líc: reliéf postavy držící samopal. Za ní je několik dalších postav vojáků. Při okraji medaile je nápis „Sokolovo“ a datum bitvy u Sokolova „8. III. 1943“.

Stuha: 40 mm široká, jasně červená. V jejím středu je symbolická stuha čs. válečného kříže z roku 1939 v šířce 16 mm. Okraj stuhy je tmavomodrý, bíle zacištěn.

■ Dukelská pamětní medaile

Zřízena vládním nařízením 26. 6. 1959.

Byla propůjčena jednorázově u příležitosti patnáctého výročí bojů u Dukly žijícím, padlým a zemřelým příslušníkům 1. československého armádního sboru v SSSR, kteří se ve dnech 8. 9. až 28. 11. 1944 zúčastnili bojů u Dukly a ostatním občanům, kteří v bezprostřední souvislosti s dukelskou operací přispěli k citelnému poškození nepřítele.

Tato pamětní medaile je bronzová, o průměru 35 mm a síle 2 mm.

Líc: dvojportrét sovětského a československého vojáka. Při okraji je nápis „Čest a sláva dukelským hrdinům“.

Stuha: průvlečná, 35 mm široká. Ve středu stuhy je 2 mm široký zlatý proužek, po jeho obou stranách je 13,6 mm široký červený pruh, 1,4 mm široký bílý a 1,5 mm široký modrý proužek.

Stužka: o velikosti 40 x 10 mm.

■ Pamětní odznak druhého národního odboje

Založen čs. vládou 14. 5. 1946 na památku druhého národního odboje pro československé občany, kteří se zúčastnili odboje proti okupantům mimo organizované vojenské jednotky a tím přispěli k osvobození republiky. Bronzová medaile má průměr 35 mm a sílu 2 mm.

Líc: symbolická hlava republiky a nápis „Za věrnost 1939-1945“.

Stuha: 38 mm široká a 55 mm dlouhá. Je červená a ve vzdálenosti 2 mm od okraje stuhy je prořezána třemi 7 mm bílými pruhy. Vnitřní pruhy jsou 6,8 mm široké.

■ Pamětní medaile k 20. výročí Slovenského národního povstání

Zřízena opatřením předsednictva Národního shromáždění ČSSR 17. 6. 1964 jako čestné uznání k ocenění účasti v bojích proti fašismu ve Slovenském národním povstání. Bronzová medaile má průměr 45 mm a sílu 2 mm.

Líc: stylizovaný voják se zvednutým samopalem, po jeho levé straně je letopočet 1944 a 1964, kolem rubu medaile

text „Slovenské národné povstanie“.

Stuha: průvlečná, 38 mm široká. Červená, uprostřed modro-bílo-červenobílo-modrý pruh.

Stužka: 38 x 10 mm.

■ Pamětní medaile k 20. výročí osvobození ČSSR

Zřízena opatřením předsednictva Národního shromáždění ČSSR 24. 2. 1965.

Propůjčovala se československým občanům za mimořádné zásluhy v boji proti fašismu doma nebo za hranicemi, zejména těm, kteří se aktivně zúčastnili domácího odboje nebo partyzánských bojů se zbraní v ruce nebo se jinak významně podíleli na povstání českého lidu v roce 1945, ale i těm, kteří byli za organizování protifašistické činnosti vězněni. Bronzová medaile o průměru 35 mm a síle 2 mm.

Líc: ve středu je stylizovaná lípa, pod její korunou je letopočet 1965 a kolem medaile text „Dvacáté výročí osvobození ČSSR“.

Stuha: 38 mm široká, šedá. Ve středu je pruh, tvořený proužky barev bílé, rudé, modré. Při jejím okraji jsou rudé pruhy.

Stužka: 38 x 10 mm.

■ Pamětní medaile k 30. výročí národně osvobozeneckého boje našeho lidu a osvobození Československa Sovětskou armádou

Zřízena směrnicí ÚV KSČ 26. 4. 1974.

Tímto vyznamenáním se oceňovaly zásluhy občanů a kolektivů v národně osvobozeneckém boji, a to především z řad příslušníků 1. československého armádního sboru v SSSR, příslušníků armády, Ministerstva vnitra a Lidových milic, funkcionářů a pracovníků KSČ, orgánů a organizací Národní fronty, státních orgánů apod.

Líc: postavy dvou vojáků s rozevlátými plášti, nad jejich zvednutými a spojenými rukama je hvězda, kolem nich nápis „Společně v boji za vítězství“.

Stuha: medaile je bronzová o průměru 30 mm a síle 2 mm.

Stuha: rámečková, 27 mm široká, jasně červené barvy napnutá na kovové liště s rozměrem 30,5 x 15 mm. Na rubu rámečku je připínací spona.

Stužka: lišta se stuhou bez medaile 30,5 x 11 mm.

■ Pamětní medaile k 40. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou

Zřízena směrnicí ÚV KSČ.

Bronzová medaile o průměru 31 mm a tloušťce 2 mm.

Líc: Skupinka vojáků se zbraněmi v rukou a letopočtem 1945-1985.

Stuha: 31 mm široká, rudá se čtyřmi zlatými proužky uprostřed.

Stužka: 31 x 10 mm.

NOVÉ ŘÁDY ZALOŽENÉ ZÁKONEM Č. 404/1990 Sb.

■ **Řád Tomáše Garrigua Masaryka** je propůjčován osobám, jež se vynikajícím způsobem zasloužily o rozvoj demokracie, humanity a lidských práv. Je určen osobnostem, které se význačnou měrou podílely na boji a odporu vůči totalitnímu zřízení. (Byl založen i zákonem č. 157/1994 Sb.) Má pět tříd a jeho odznakem je modře smaltovaná hvězdička, na jejíž střed je položen zlatý medailon s plastickým portrétem

T. G. Masaryka. Hvězda I. třídy je osmicípá, hvězda II. třídy čtyřcípá. Řádový odznak zavěšený na hrdelní stuze představuje II. a III. třídu řádu, IV. a V. třídu řádu se nosí na náprsní stuze, která má u vyšší třídy stuhu doplněnou rozetou. Odznak V. třídy je ze stříbra, odznaky vyšších tříd jsou pozlacené.

Stuha: bílá se středním modrým proužkem a červenými okrajovými proužky.

Stužky: řád I. třídy - osmicípá hvězdička, II. třída - čtyřcípá hvězdička, III. třída - řádová hvězdička, IV. třída - rozeta, V. třída je bez doplňků.

■ **Vojenský Řád Milana R. Štefánika** byl propůjčován za mimořádné zásluhy o obranu a bezpečnost státu, za vynikající velitelskou a bojovou činnost a za vědeckou a odbornou práci vojenského a branného charakteru vojákům, příslušníkům ozbrojených sborů a dalším pracovníkům těchto složek a praporům vojenských útvarů. Řádovým odznakem M. R. Štefánika je bílá pěticípá hvězdička vepsaná do kruhu. Na střed hvězdičky je na líci položen modrý medailon s plastickým poprsím

M. R. Štefánika. Insignie I. třídy řádu tvoří klenot na velkostuze a deseticípá hvězda. Velkostuha je 100 mm široká. Insignie II. třídy řádu tvoří řádový odznak o průměru 62 mm na náhrdelní stuze a menší pěticípá hvězda. Insignie III. třídy řádu je stejná jako u II. třídy, ale bez hvězdy. Insignie IV. třídy řádu tvoří řádový odznak o průměru 45 mm. Odznak je zavěšen na náprsní průvlečné stuze s rozetou. Insignie V. třídy je stejná jako insignie IV. třídy, ale stuha je bez rozety.

Stuha: bílo-modro-červeno-modro-bílá.

Stužky: 38 x 10 mm. I. třída zkřížené zlaté meče, II. třída zkřížené stříbrné meče, III. třída vodorovný zlatý meč, IV. třída rozeta, V. třída pouze stužka.

■ Medaile „Za hrdinství“

Udělována osobám, které se s nasazením vlastního života zasloužily o záchranu lidského života nebo o záchranu značných materiálních hodnot.

(Zákonem 157/1994 byla založena medaile stejného jména, v jejíž specifikaci najdeme: Tato medaile je udělována za osobní statečnost nejen ve válečné době, ale i v rámci mezinárodních sil nebo v mírových jednotkách OSN. Na líci měla lva a nápis „Za hrdinství“.)

Medaile je stříbrná.

Líc: lipová ratolest, pod nimi kapky rubínové barvy.

Stuha: 38 mm široká zlatožluté barvy s bílo-červeno-modrou trikolorou uprostřed.

Stužka: 38 x 10 mm, příslušníci ozbrojených složek ji nosí s miniaturou zkřížených mečů hroty vzhůru.

■ Medaile „Za zásluhy“

(Stejnomená medaile byla zřízena i zákonem č. 157/94 Sb.)

Udělována osobám, které se zasloužily o blaho státu a obcí v oblasti hospodářské, vědy, techniky, kultury, výchovy a školství, obrany bezpečnosti státu a občanů.

I. stupeň medaile je ražen ze stříbra a pozlacen, **II. stupeň** je ražen ze stříbra, **III. stupeň** je ražen z bronzu.

Líc: symbolicky znázorněny snahy o republiku a text „Za zásluhy“. (Medaile z roku 1994 má na líci iniciály ČR, text „Za zásluhy“ a stylizované lipové lístky.)

Stuha: žlutá, u **I. stupně** s jedním bílým proučkem, u **II. se** dvěma, u **III. se** třemi. (Medaile z roku 1994 má proužky fialové.)

Stužka: 38 x 10 mm, příslušníci ozbrojených sil na ní nosí miniaturu zkřížených stříbrných mečů.

■ Medaile „Za zásluhy o ČSLA“

Udělovalo Federální ministerstvo národní obrany ČSFR.

Medaile má dva stupně. **I. stupeň** je z pozlaceného bronzu, **II. stupeň** je stříbrné barvy z povrchově upraveného bronzu.

Líc: Dukelský památník a text „Za zásluhy o ČSLA“.

Stuha: závěsná, červená, se dvěma modrými proužky a dvěma bílými středovými proužky.

Stužka: 40 x 10 mm.

DALŠÍ ŘÁDY ZŘÍZENÉ PODLE ZÁKONA Č. 157/1994 SB.

■ **Řád Bílého lva** se propůjčuje za zvláště vynikající zásluhy o stát, za mimořádné zásluhy o obranu a bezpečnost státu, vynikající velitelskou a bojovou činnost, vědeckou a odbornou práci vojenského a branného charakteru, významné proslavení vlasti v zahraničí.

Řád má pět tříd a dělí se na dvě skupiny, občanskou a vojenskou. Řádový odznak všech tříd představuje červeně smaltovaná pěticípá hvězdička se středovým medailonem, na kterém je stříbrný český lev. Odznak **I. třídy** se nosí na velkostiže. Součástí **I. třídy** je osmicípá stříbrná hvězda s červeným medailonem překrytým stříbrným lvem a s heslem v mezikruží. **II. třídu** tvoří řádový odznak zavěšený na náhrdelní stuze spolu s menší hvězdou. Odznak **III. třídy** se nosí bez hvězdy na náhrdelní stuze. Na hrudi se nosí **IV. a V. třídy** řádu, přičemž **IV. třídy** má stuhu s rozetou. Řádový odznak **V. třídy** je ze stříbra.

Stuha: červená se dvěma bílými pruhy.

Stužky: **I. třídy** nese miniaturu lva se dvěma lipovými lístky, **II. třídy** miniaturu lva, **III. třídy** rozetu se zlatou dracounovou podložkou. **IV. třídy** má jen rozetu, **V. třídy** bez označení.

VOJENSKÁ RESORTNÍ VYZNAMENÁNÍ ZŘÍZENÁ

ROZKAZEM MINISTRA OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY

ZE DNE 16. 12. 1996

■ **Záslužný kříž ministra obrany České republiky** se uděluje za významné zásluhy o resort obrany a jeho rozvoj.

Záslužný kříž má tři stupně. **I. stupeň** je zhotoven z kovu barvy zlata, **II. stupeň** z kovu barvy stříbra a **III. stupeň** z kovu barvy bronzu.

Stuha: zelená, u levého okraje (z pohledu zepředu) s proužky modro-červenobílými, u pravého s bílo-červenomodrými.

Stužky: se odlišují miniaturou Záslužného kříže raženou z kovu barvy příslušného stupně.

■ Medaile ministra obrany České republiky „Za zranění“

Náleží vojákům v činné službě a občanským zaměstnancům, kteří při plnění služebních úkolů utrpěli bez vlastního zavinění těžkou újmu na zdraví.

Medaile za zranění je ražena z bronzu.

Líc: poraněná ruka, text „Za zranění“.

Stuha: černá, se dvěma červenými pruhy.

■ Medaile ministra obrany České republiky „Za službu v zahraničí“

Je udělována vojákům v činné službě a občanským zaměstnancům za úspěšné plnění úkolů v mírových silách Organizace spojených národů, v dalších mezinárodních vojenských sborech či v mírových a humanitárních misích mezinárodních společenství nebo za významný podíl při přípravě a zabezpečování těchto úkolů.

Medaile za službu v zahraničí je ražena z bronzu.

Líc: zeměkoule, meč a lipové ratolesti.

Stuha: modrá, rozdělená čtyřmi bílými proužky a jedním bílým středovým pruhem.

ČESTNÉ ODZNAKY

■ **Čestný pamětní odznak „Za službu míru“**
 Uděloval se za plnění úkolů v mírových silách OSN. Medaile ražená ze žlutého kovu má průměr 35 mm.
Líc: emblém OSN a českého lva ve francouzském štítě, nad ním text „UN FORCES“, pod ním „Česká republika“.
Stuha: světlemodrá.
Stužka: 38 x 11 mm, uprostřed je kruhový emblém v bronzě s českým lvem o průměru 11 mm.

■ **Čestný pamětní odznak „Za službu v misi IFOR“**
 Zřízen v roce 1996 a uděloval se osobám, které se podílely na plnění úkolů v misi IFOR.
Líc: Plastický nápis „IFOR“, přičemž písmeno I tvoří stylizovaná lidská tvář. Nad nápisem je česká vlajka, pod ním palmová ratolest.
Stuha: světle modrá se dvěma bílými pruhy ve střední části.

■ **Čestný pamětní odznak k 50. výročí vzniku čs. výsadkového vojska**
 Udělován v roce 1997 k 50. výročí vzniku čs. výsadkového vojska k ocenění zásluh výsadkových veteránů a dalších osob, které se celoživotně věnovaly přípravě a výcviku nových generací výsadkářů.
Líc: medaile je stylizována jako padák ze spodního pohledu. Medaile jako taková tvoří vrchlík padáku, v jejím středu je parašutista v dopadovém postoji. Ve spodní části medaile je nápis „Meče armády hrot“.
Stuha: tmavě modrá s pěti bílými pruhy.

■ **Čestný pamětní odznak „Za službu v misi SFOR“**
 Zřízen v roce 1997.
 Uděloval se za plnění úkolů v misi SFOR.
Líc: plastický nápis „SFOR“, za ním je silueta vojáka, v levé části vlající česká vlajka.
Stuha: světle modrá se třemi bílými pruhy v její střední části.

■ **Čestný pamětní odznak „Za službu v mírové misi na Balkáně“**

Zřízen v roce 1999 k odměňování osob za iniciativní plnění a zabezpečování úkolů v mírových misích na území Albánie, Bosny, Černé Hory, Chorvatska, Makedonie, Srbska a jiných území Balkánu.

Líc: hlava vojáka, na níž je silueta Balkánu, přes ní je palmová ratolest a reliéf české vlajky.

Stuha: světle modrá s bílým středovým pruhem.

■ **Čestný pamětní odznak k 10. výročí války v Perském zálivu**

Byl udělován za osobní účast ve válce v Perském zálivu a za spolupráci s jednotkou v tomto zálivu. Tombakový odznak o průměru 40 mm a tloušťce 2 mm. Povrch odznaku je patinován na stříbro.

Líc: vavřínové ratolesti a nápis „DURIS NON FRAGNOR“ (Osudu navzdory).

Stuha: 38 mm široká a 60 mm dlouhá okrové barvy, po obou stranách s modrým, červeným a bílým pruhem v trikoloře.

Stužka: 38 x 10 mm.

Připravili: Filip PROCHÁZKA, Jan ZEMAN, Naděžda KUBALÍKOVÁ

Foto: Jiří HOKŮV,

Fotoarchiv Historického ústavu Armády České republiky, publikace Macháček VI., Amort V.,

Československé řády a vyznamenání, Sukeník L., Novotný VI., Československé řády a vyznamenání a archiv